

กรณีการปนเปื้อนสารตะกั่วคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรี

การรวมตัว	ในปี พ.ศ. 2546 ชาวบ้านคลิตี้ล่างรวมตัวกันต่อสู้เพื่อเรียกร้องความยุติธรรม โดยยื่นฟ้อง บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรตส์ (ประเทศไทย) จำกัด และนายคองศักดิ์ กลีบบัว กรรมการบริษัท ผ่านสำนักงานสิ่งแวดล้อมสภาพนาความ และโครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อเรียกค่าชดเชยความเสียหายจากเหตุละเมิด จนทำให้ผู้ฟ้องได้รับความเสียหายจากการป่วยด้วยโรคพิษตะกั่วเรื้อรัง เกิดความทุกข์ทรมานด้านร่างกาย และจิตใจทำให้เสื่อมสมรรถภาพในการทำงาน
คู่กรณี	บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรตส์ (ประเทศไทย) จำกัด
ปีที่เกิดเหตุการณ์	พ.ศ. 2541
ประเด็นเคลื่อนไหว	<ol style="list-style-type: none"> ได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ทั้งในน้ำและตะกอนดิน จากการทำเหมืองแร่และโรงแต่งแร่ตะกั่ว ของ บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรตส์ (ประเทศไทย) จำกัด ขาดแหล่งอาหารหลักในหมู่บ้าน สัตว์น้ำ และน้ำในห้วยที่ปนเปื้อนสารตะกั่วไม่สามารถบริโภคได้ และไม่ปลอดภัยที่จะใช้ในการเกษตร ทำให้ชาวบ้านขาดแหล่งอาหารหลักในการดำรงชีพ สุขภาพที่อ่อนแอเนื่องจากได้รับพิษ สารตะกั่ว หลายคนจึงกลายเป็นภาระในการเลี้ยงดูของครอบครัว
ปฏิบัติการ	<ol style="list-style-type: none"> ชาวบ้านคลิตี้ล่างจำนวน 8 คน ฟ้องร้องต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรีเรียกร้องให้เจ้าของโรงแต่งแร่กับพวกชดใช้ค่าเสียหายแก่ชาวบ้านทั้ง 8 คนรวมเป็นเงินค่าเสียหายทั้งสิ้น 119 ล้านบาทเศษ และให้ชดใช้ ค่าเสียหายในอนาคต ค่าเสียหายประโยชน์จากการใช้น้ำและทรัพยากรธรรมชาติ (1 เมษายน พ.ศ. 2541) ชาวบ้านคลิตี้ล่าง เขียนจดหมายร้องทุกข์ ถึงอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ (19 เมษายน พ.ศ. 2541) เหมืองแต่งแร่ถูกระงับชั่วคราวและถูกปรับ 2,000 บาท มีประกาศงดใช้และห้ามกินสัตว์น้ำในลำห้วย (22 เมษายน พ.ศ. 2541) ที่ประชุมส่วนราชการมีมติให้บริษัทที่ดำเนินการแต่งแร่เร่งรัดจัดทำแผนฟื้นฟูลำห้วยคลิตี้ (มกราคม พ.ศ. 2542) ที่ประชุมส่วนราชการให้เหมืองฯดำเนินการขุดลอกคลองตามแผนฟื้นฟู (พฤษภาคม พ.ศ. 2542) ตัวแทนชาวบ้าน 8 คน ได้ยื่นฟ้อง บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรตส์ (ประเทศไทย) จำกัด และนายคองศักดิ์ กลีบบัว กรรมการบริษัท เพื่อเรียกค่าเสียหายจากเหตุละเมิด จนทำให้ผู้ฟ้องได้รับความเสียหายจากการป่วยด้วยโรคพิษตะกั่วเรื้อรัง เกิดความทุกข์ทรมานด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้เสื่อมสมรรถภาพในการทำงาน (ปี พ.ศ. 2546) ชาวบ้านชุมชนคลิตี้ล่างจำนวน 13 คน ฟ้องกรมควบคุมมลพิษต่อศาลปกครอง ฟ้องร้องกรมควบคุมมลพิษจากการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าต่อการแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูลำห้วยคลิตี้ซึ่งปนเปื้อนสารตะกั่ว และเรียกร้องค่าเสียหายจากการเสียโอกาสของการไม่สามารถดำรงชีพตามปกติ และค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารทดแทนอาหารจากแหล่งธรรมชาติ และหลังจากอยู่ระหว่างการดำเนินคดี ได้มีผู้ฟ้องเข้ามาใหม่อีก 9 ราย รวมเป็น 22 ราย (23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547)

8. ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้เจ้าของโรงแต่งแร่กับพวกชดใช้ค่าเสียหายให้กับชาวบ้าน 8 คนที่ยื่นฟ้อง เป็นเงิน 4,260,000 บาท โดยให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายที่เป็นผู้ใหญ่คนละ 345,000 บาท ผู้เสียหายที่เป็นเด็กได้รับคนละ 620,000 บาท และผู้เสียหายที่เป็นเด็กเล็ก (ได้รับสารตะกั่วในขณะที่แม่อุ้มท้อง) ได้รับคนละ 820,000 บาท ซึ่งโจทก์ และจำเลยไม่พอใจคำสั่งดังกล่าวต่างอุทธรณ์ต่อศาล (15 สิงหาคม พ.ศ. 2549)

9. ชาวบ้าน 151 คนได้ยื่นฟ้อง บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรทส์ (ประเทศไทย) จำกัด กรรมการ บริษัทฯ และผู้จัดการมรดกของกรรมการบริษัทฯ อีกครั้งในประเด็นเดียวกับคดีแรก เพื่อเรียกค่าชดเชยความเสียหายจากเหตุละเมิดตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 รวมทั้งขอให้บริษัทฯ แก่ไขและฟื้นฟูลำห้วย (ปี พ.ศ. 2550)

10. ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีสิ่งแวดล้อม พิพากษาว่าจำเลยทั้งสองยังคงต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อโจทก์ทั้งแปดตามคำตัดสินของศาลชั้นต้น โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้เงินแก่ชาวบ้านทั้ง 8 คนรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 29,551,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี จากเงินต้นดังกล่าว นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ ปัจจุบันบริษัทยังยื่นต่อสู้ในชั้นฎีกา (14 สิงหาคม พ.ศ. 2551)

11. ศาลปกครองกลางพิพากษาว่ากรมควบคุมมลพิษปฏิบัติหน้าที่ในการฟื้นฟูหรือระงับการปนเปื้อนของสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ล่างซ้ำเกินควรละเลยต่อหน้าที่ในการเรียกค่าเสียหายจากผู้ก่อมลพิษให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ (ปี พ.ศ. 2551)

12. ศาลปกครองจังหวัดกาญจนบุรีได้อ่านคำพิพากษาคดีที่ชาวบ้านหมู่บ้านคลิตี้ล่าง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 151 รายได้มอบอำนาจให้สหภาพความยื่นฟ้องต่อบริษัทเอกชนเจ้าของโรงงานแต่งแร่ตะกั่ว ซึ่งมาขออนุญาตประกอบกิจการในพื้นที่ต้นน้ำลำห้วยคลิตี้ จนเกิดการรั่วไหลและแพร่กระจายของตะกั่วลงสู่แหล่งน้ำ ให้บริษัทฯ จ่ายค่าชดเชยจำนวน 36,050,000 บาท ดังนี้

(1) กรรมการของบริษัทที่เป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมต้องร่วมรับผิดชอบกับบริษัทในการชดใช้ค่าเสียหายให้ชาวบ้านและฟื้นฟูลำห้วยให้กลับมาใช้ได้ดังเดิม

(2) การเยียวยาความเสียหายต่อร่างกายของผู้เสียหายจากการมีสารโลหะหนักในร่างกายแต่ยังไม่ปรากฏอาการ เนื่องจากสารตะกั่วที่เข้าสู่ร่างกายในปริมาณและเวลาที่แตกต่างกันอันส่งผลให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปด้วย ชาวบ้านคลิตี้ล่างในกลุ่มที่มีสารตะกั่วสูงเกินมาตรฐานแต่ไม่มีอาการแสดง และกลุ่มที่มีสารตะกั่วสูงแต่ไม่เกินมาตรฐานแต่ไม่มีอาการแสดง แม้ถือว่าเป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวัง แต่เมื่อมีดัชนีชี้แนวโน้มแล้วว่าสารตะกั่วจะมีผลต่อร่างกาย ก็สมควรให้มีการจ่ายค่าเสียหายให้ชาวบ้านกลุ่มนี้

(3) สิทธิชุมชนในการเรียกร้องให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ศาลพิพากษาให้โรงแต่งแร่คลิตี้และกรรมการต้องร่วมกันจัดการขจัดมลพิษในลำห้วยคลิตี้ให้หมดสิ้น หากไม่ดำเนินการให้ชาวบ้านผู้ฟ้องคดีมีอำนาจกระทำการแทนโดยให้โรงแต่งแร่คลิตี้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายและจนถึงปัจจุบันคดีอยู่ในระยะเวลา 30 วัน ที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องตัดสินใจว่าจะอุทธรณ์คดีต่อศาลอุทธรณ์หรือไม่ (20 ธันวาคม พ.ศ. 2553)

(4) ศาลปกครองภาค 7 แผนกคดีสิ่งแวดล้อม จังหวัดกาญจนบุรี มีคำสั่งพิพากษาให้บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรทส์ (ประเทศไทย) จำกัด และพวก รวม 7 จ่ายค่าชดเชยให้แก่ ผู้เสียหายทั้ง 151 ราย เป็นเงินจำนวน 36,050,000 บาท แต่ถึงแม้ทุกคดีที่ชาวบ้านฟ้องร้องศาลจะพิพากษาให้ชนะคดี แต่ในทางกลับกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ชาวบ้านยังไม่ได้รับการเยียวยา เงินค่าชดเชยยังไม่ได้รับแม้ส่งศาลแดงแล้ว ลำห้วยคลิตี้ก็ยังคงเต็มไปด้วยตะกอนตะกั่วใต้ท้องน้ำ ไม่ได้รับการฟื้นฟูในระดับที่ชาวบ้านจะกลับไปใช้ได้เหมือนเดิม (7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555)

ผลลัพธ์/สถานการณ์ปัจจุบัน ศาลปกครองพิพากษาให้บริษัทฯ ชดใช้ค่าเสียหายให้กับชาวบ้านฐานปล่อยน้ำเสียปนเปื้อน

แหล่งอ้างอิง seub.or.th/voicetv.co.th/thaienvimonitor.net/consumersouth.org/
 praphansam.com/thaingo.org/ seub.or.th/volunteerspirit.org/
 consumersouth.org/karencenter.com/manager.co.th/ryt9.com /openbase.in.th
 /news.voicetv.co.th /enlawthai.org/ enlawthai.org (ข้อมูล ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555)

การจัดตั้งลำดับขั้นตอนของ four stage of social movements

